

Coordonatorul seriei este TEODOR FRUNZETI

Advisory board: NATALIE HASSMAN, Garmish-Partenkirchen, Germania, JONATHAN EYAL, Londra, Marea Britanie, MIHAIL IONESCU, București, România, CORVIN LUPU, Sibiu, România

Gabriel TOMA este doctor în științe militare, lector la Universitatea de Vest din Timișoara și colonel în Armata României. A participat la numeroase misiuni internaționale (Afganistan – misiunea *Enduring Freedom*, 2002-2003; Irak – misiunea *Iraqi Freedom* – 2004; Afganistan – misiunea *Isaf*), a fost Comandant al Rezervei strategice EUFOR (Afganistan – 2005; Irak – misiunea *Iraqi Sunset*), Comandant al Contingentului național al României – 2009. A participat la conferințe și activități multinaționale: Turcia (Ankara și Istanbul); Bulgaria (Sofia); Belgia (Bruxelles și Mons); Norvegia (Stananger); Italia (Napoli); Olanda (Brunsum); Kosovo; Bosnia-Herțegovina. Este decorat cu: Medalia „Steaua de Bronz” a S.U.A.; Emblema de Merit „În Serviciul Armatei României”, clasa a III-a și clasa a II-a; Emblema de Onoare a Statului Major al Forțelor Terestre; Emblema de Onoare a Statului Major General; Emblema de Onoare a Armatei României; Emblema de Merit „În Slujba Păcii”.

Gabriel Toma, *Terorismul internațional. Reacții ale actorilor regionali și globali*

© 2013 Institutul European, Iași

www.euroinst.ro

INSTITUTUL EUROPEAN
Iași, str. Grigore Ghica Vodă nr. 13
euroedit@hotmail.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TOMA, GABRIEL

Terorismul internațional : reacții ale actorilor regionali și globali /
Gabriel Toma ; pref.: Teodor Frunzeti. - Iași : Institutul European, 2013
Bibliogr.
ISBN 978-973-611-969-9
I. Frunzeti, Teodor (pref.)
323.28(100)

Reproducerea (parțială sau totală) a prezentei cărți, fără acordul Editurii, constituie infracțiune și se pedepsește în conformitate cu Legea nr. 8/1996.

Printed in ROMANIA

GABRIEL TOMA

TERORISMUL INTERNAȚIONAL

Reacții ale actorilor regionali și globali

Prefață de TEODOR FRUNZETI

INSTITUTUL EUROPEAN
2013

CUPRINS

PREFAȚĂ / 7

INTRODUCERE / 11

LISTA CU ABREVIERI / 17

CAPITOLUL 1. **Sisteme militare moderne / 19**

- 1.1. Definiția conceptului / 19
- 1.2. Compunere și funcționalitate / 19
- 1.3. Caracteristica de modernitate / 29
- 1.4. Tipologia acțională / 33

CAPITOLUL 2. **Terorismul internațional actual / 37**

- 2.1. Terorismul – provocări și determinări / 37
- 2.2. Tendințe ale terorismului internațional actual la începutul secolului XXI / 61
- 2.3. Amenințări ale terorismului în contextul noilor relații internaționale / 86
- 2.4. Perfecționarea acțiunilor teroriste / 100
- 2.5. Tehnici și tehnologii noi în acțiunile teroriste / 113

CAPITOLUL 3. **Reacția politico-militară față de terorism / 117**

- 3.1. Dimensiunea politică / 117
- 3.2. Dimensiunea militară / 176
- 3.3. Participarea românească / 194

CAPITOLUL 4. **Combaterea armată a terorismului forme și procedee acționale / 199**

- 4.1. Combaterea armată a terorismului / 199
- 4.2. Forme și metode de acțiune în combaterea terorismului / 268
- 4.3. Prevenirea acțiunilor teroriste / 327
- 4.4. Pregătirea și executarea acțiunilor de luptă împotriva terorismului / 343

CAPITOLUL 5. Puncte de vedere, opțiuni și propuneri / 377

- 5.1. Puncte de vedere / 377
- 5.2. Opțiuni / 381
- 5.3. Propuneri / 384

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ / 387

ANEXE / 393

ÎNCHEIERE / 429

SUMMARY / 433

Prefață

Lucrarea de față, *Terorismul internațional. Reacții ale actorilor regionali și globali*, elaborată de un profesionist militar cu experiență în conducerea acțiunilor actuale ale trupelor în teatrele de operații – colonelul dr. Gabriel Toma – constituie un actual demers, de interes și utilitate, care reunește o gamă deosebită de idei, analize și puncte de vedere. Acestea oferă publicului o imagine completă și de actualitate despre ceea ce înseamnă azi terorismul internațional, dar și despre reacțiile politice și militare împotriva celei mai imorale forme de violență organizată. 11 septembrie 2001 a marcat apariția succesivă a unor studii importante privind terorismul internațional actual și a luptei împotriva acestuia. Acestea au evidențiat, de fiecare dată, abordări complexe și diferite în legătură cu aspectele care privesc dimensiunile și formele de monitorizare ale terorismului, dar și modalitatea de folosire a forței actorilor legitimi cu responsabilități în gestionarea fenomenului, care trebuie să urmărească întotdeauna o logică de finalitate.

Prezenta cercetare științifică, care însumează un efort de gândire considerabil, reprezintă neîndoiește o contribuție la clasificarea unor noțiuni și concepte deosebit de actuale. Acestea se adresează nu numai militarilor și politicienilor, dar și unor largi categorii ale publicului – studenți, masteranzi, doctoranzi, juriști, oameni de presă – ca de altfel și tuturor celor interesați de evoluțiile noilor categorii de terorism la început de secol.

Autorul transmite prin intermediul acestei lucrări, importanța necesității preocupărilor politico-militare, strate-

GPS	- Sistemul de Poziționare Globală
GRAPO	- Grup de Rezistență Antifascistă – Spania
IAEA	- Agenția Internațională pentru Energia Atomică
IPCT	- Inspectoratul pentru Prevenirea și Combaterea Terorismului
IRA	- Armata Republicană Irlandeză
IRA – AP	- Armata Republicană Irlandeză -Aripa Provizorie
JI	- Jihadul Islamic
JIP	- Jihadul Islamic Palestinian
KADEC	- Congresul pentru Libertate și Democrație al Kurdistanului
LC	- Lupii Cenușii – Turcia
LIC	- Liga Islamică Culturală
MAPS	- Madras Atomic Power Stations
NGOs	- Organizații non-guvernamentale
NBC	- Nuclear, Biologic, Chimic
NIPR	- Nucleul de Inițiativă Proletară Revoluționară
NPR	- Nucleul Proletar Revoluționar
NPT	- Tratatul de Neproliferare a Armelor Nucleare
NR	- Nucleele Revoluționare – Germania
NSG	- Nuclear Suppliers Group
NTA	- Nucleele Teritoriale Antiimperialiste
OAS	- Armata de Eliberare
OED	- Oxford English Dictionary
ORIM	- Organizația Revoluționară Macedoneană
PIRA	- Adevărata Armată de Eliberare Irlandeză
RAF	- Facțiunea Armată Roșie – Germania
RBR	- Războiul bazat pe rețea
RMA	- Revoluție în domeniul militar
SALT	- Strategic Arms Limitation Talks
SET	- Echipa de Securitate Electronică
SL	- Sondero Luminoso
SAPN	- Sistemul Apărării Naționale
SNPCT	- Sistemul Național de Prevenire, Combatere a Terorismului
SPP	- Serviciul de Protecție și Pază
SRI	- Serviciul Român de Informații
START	- Strategic Arms Reduction Talks
TT	- Tirjrii Tamili
UAV	- Avion fără pilot
UPK	- Uniunea Patriotică din Kurdistan
WTC	- World Trade Center
WMD	- Arme de distrugere în masă

Capitolul 1

Sisteme militare moderne

Observăm în prezent activitatea de o amploare fără precedent pentru crearea unui nou sistem militar, a unor concepte militare adecvate și de adaptare organizațională, cum susține și Thierry Balzacq², sau „o schimbare de fond în natura războiului, cauzată de aplicarea inovatoare a noilor tehnologii care, combinate cu schimbările în profunzime ale doctrinei militare și conceptelor operaționale și organizaționale, alterează radical caracterul și conduita operațiilor militare”, în opinia lui Andrew Marshall³.

1.1. Definiția conceptului

Acțiunile de luptă moderne dau tot mai mult dimensiunea reală a adaptării sistemului militar adecvat coroborat cu inteligența și tehnologia militară pentru obținerea succesului strategic, operativ și tactic.

Războaiele cele mai recente, au probat pe deplin valențele determinante ale corelației dintre structura sistemului

² Thierry Balzacq, *La Revolution dans les Affaires Militaires*, capitolul 1: „Bienvenue” dans la guerre high-tech, p. 2.

³ Jeffrey Mc Kitrick et al., *The Battlefield of the Future – 21st Century Warfare Issues*, Air University, chap. 3, p. 1 (www.cdsar.af.mil/battle.bftoc.html), citat de M. Lothar Ibrugger, în *La Revolution dans les Affaires Militaires*, raport special, Internet.

militar și tehnologia acestuia în confruntarea armată. S-a demonstrat, îndubitabil, mai ales în ultimele conflicte de mare amplitudine și dinamică acțională, că surprinderea realizată de către un sistem militar modern, produs al inteligenței umane și artificiale, a avut, are și va avea un rol decisiv în confruntarea militară.

Punând la lucru inteligența – în conducere, organizare, asigurarea operației și luptei, cercetare, mascare și manevră strategică sau tactică, în folosirea de forme și procedee inedite de acțiune – coroborată cu valențele remarcabile ale noilor sisteme militare moderne, tacticienii și strategii decid soarta războiului. Consistența judecăților de valoare, a elaborărilor decizionale, care în viitor se estimează că vor fi „mai puțin secvențiale, mai mult simultane și mereu anticipative”⁴, are un impact hotărâtor asupra desfășurării operațiilor militare.

Avansul tehnologic va influența hotărâtor evoluția conflictelor armate. Noile generații de arme inteligente, sistemele electronice de supraveghere, cercetare și lovire, tehnicile și tehnologiile războiului informațional și psihologic vor fi folosite masiv în operație și luptă.

Forțele Terestre americane, de exemplu, prevăd investiții importante pentru transformarea lor într-o viitoare forță capabilă de a se integra schimbărilor secolului XXI, cu un element expediționar joint⁵. Fonduri mari sunt repartizate pentru realizarea unui sistem militar multifuncțional, multi-misiune, reconfigurabil, dar și a sistemului tactic de comunicații digitale, care va forma baza capabilităților forței viitorului. Pe baza noilor tehnologii, va avea loc restructurarea sistemelor militare, creându-se o forță modulară, joint, expediționară, relevantă și suplă.

⁴ Constantin Onișor, *Explorări strategice*, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 66.

⁵ Lorie Jewell, *Army '05 budget covers more off-post living costs*, Army News Service.

Gradul de implementare a noilor tehnologii va influența masiv soarta războiului. Ultimele acțiuni militare au arătat limpede cum caracterul decisiv al războiului de coaliție de înaltă intensitate este asigurat de noua tehnologie și de capabilitățile de război aerian. Capabilitățile strategice nu s-au măsurat în număr de unități, arme și militari, ci în calitatea armelor, a forței în ansamblu. La fel cum primul război din Golf a fost câmpul de afirmare a unor noi tactici, tehnologii și metode de instruire, unde operațiile terestre au fost de tip joint, au dezvoltat capabilități superioare, un nou ritm al luptei 24 de ore din 24 etc.

După A. Cordesman, lecția Golfului⁶ ține nemijlocit de tehnologie și revoluția în domeniul militar, de superioritatea tehnologică militară zdrobitoare: sistemele tehnice ce asigură o vizibilitate continuă, zi și noapte, avantajele sistemului C4I în scurtarea timpului de reacție, managementul bătăliei, mijloacele de lovire, de asigurare a luptei, scurtarea ciclului de la luarea deciziei la lovirea adversarului, ascendentul tehnic și tehnologic sub toate aspectele – tragere, informații, diseminarea acestora, arme combinate și integrate, forțe multiservice, acțiuni în orice condiții de timp etc.

Tehnologiile militare ale viitorului vor avea un impact remarcabil în modul de ducere a conflictelor. Secolul XXI va face din război spațiul de întâlnire al unor sisteme militare din ce în ce mai complexe și performante, care implică tehnologii noi, militari superspecializați, acțiuni complexe, desfășurate pe coordonate strategice și tactice diferite de cele actuale. Complexitatea și capabilitatea sistemelor militare sunt ecuații asupra cărora meditează încă de pe acum specialiștii militari, pentru a nu fi găsiți descoperiți la examenul conflictelor viitorului. Aceasta, deoarece inovația tehnologică are drept obiectiv și scop sporirea capabilității sistemelor militare

⁶ Vezi Anthony H. Cordesman, *Lessons of Modern War (Volume Four)*, lessons gulf IV, chap.12.pdf

moderne. Iar capacitățile luptei moderne sunt influențate, cum apreciază analiștii conflictelor recente, de relativul echilibru tehnologic al acestor sisteme militare.

Aceiași analiști confirmă că pregătirea și tacticile adecvate, dacă includ diverse forme și superioritate tehnică în sinergia luptei, sunt superioare, în vreme ce situațiile în care instruirea și tacticile sunt inadecvate au urmări grave în rezultatul operației (luptei), cu toate că se dispune de superioritate tehnică. Deși dezvoltarea de succes pe aliniamentele oricărui conflict se lovește de truisme evidente, este clar că războiul viitorului nu poate ocoli nevoia de: sustenabilitate continuă și suficientă, mentenanță bună, mobilitate maximă, capacități de manevră, suport logistic, înalt grad de operativitate, superioritate tehnologică pe spațiile critice ale armelor ș.a.m.d., obiective permanente ale cercetării științifice și tehnologice militare. De altfel, „lecțiile învățate” din Irak și Afghanistan, cele mai multe și mai importante, creionează, acum, pe planșetele proiectanților, capacitățile viitoarelor sisteme militare proiectate și pentru lupta împotriva terorismului.

Preocupările militare de creare a capacităților viitorului se extind asupra tuturor categoriilor de forțe armate, analiștii militari și nu numai ei, recunoscând că inițiativa „De la forța actuală spre cea a viitorului” este mai mult decât o accelerare a tehnologiei viitorului spre a fi utilizată în sistemele militare de astăzi.

Sistemele militare moderne sunt acele sisteme care sunt în măsură să asigure o mare amploare în timp și spațiu, forțe și mijloace specializate, caracter înrunit, intensitate și complexitate sporite, schimbări bruște ale situațiilor la toate nivelurile, să fie duse în toate mediile, deosebit de manevrier, cu o mare diversitate de procedee tactice, în special la flancuri, în intervale și în adâncimea dispozitivului inamicului, rapid și în condiții variate de teren, timp și vreme.

Sunt de remarcat amploarea pe care o au componentele cosmice ale conducerii și scopurile operațiilor, accentuarea

caracterului decisiv al confruntării, sincronizarea și integrarea acțiunilor de luptă ale acestor sisteme militare moderne.

Conflictele armate, cuplate la tehnologiile secolului actual, vor releva mâine o mare complexitate a teatrelor de acțiuni, cu întrepătrunderea mediilor civile cu cele militare, extinderea gherilei (mai ales urbane), folosirea deopotrivă a armelor letale și neletale, a explozivilor, dar posibil și a generației a treia de arme nucleare (cele cu emisie direcționată și selectivă de energie), utilizate ca armă antispațială de statele deținătoare de arme nucleare împotriva marilor puteri ce posedă arme în spațiul cosmic, ca și a armelor cu plasmă.

1.2. Componere și funcționalitate

În condițiile noilor amenințări asimetrice, demersul complex de consolidare a unei arhitecturi tehnologice înalte, pentru o nouă formă de război, cel asimetric, aparține revoluției în domeniul militar (RMA). Prin aceasta, statele cele mai bine echipate tehnologic și dispunând de informații adecvate ajung să fie apte de a înfrânge o armată inamică în câteva zile. RMA, după Andrew Latham, chiar dacă este numită „revoluție militară” sau „revoluție tehnico-militară, include transformările non-exclusiv tehnice inerente noilor moduri de ducere a războiului”⁷.

Tot Latham afirmă, cu deplină justificare, că RMA apare mai puțin ca o reacție „rațională” față de schimbările tehnologice și de emergența noilor amenințări, decât un artefact cultural al sfârșitului Războiului Rece și al evoluției unei noi amenințări, pentru securitatea Vestului, construită discursiv.

Folosind criteriile și subscrierile de analiză tipologică, pot fi individualizate variate tipuri de sisteme militare globale și multiple, precum și sisteme militare unitare.

⁷ Andrew Latham, *Re-imaging Warfare: The Revolution in Military Affairs*, în C. A. Snyder, *Contemporary Security and Strategy*, Londra, Macmillan, p. 222.

Tipuri de sisteme militare:

CRITERII	SUBSCRIERI	TIPURI DE SISTEME
1. Forțe și mijloace	Arme nucleare Arme convenționale la nivel super Arme convenționale la nivel super, dar în ansamblu de valoare minimă Arme nucleare și convenționale la nivel mediu	Sisteme militare de superputere Sisteme militare de nivel mediu Sisteme militare convenționale de putere medie Sisteme militare de forțe restrânsă
2. Atitudinea strategică	Descurajarea nucleară Amenințarea cu utilizarea forței convenționale Lovirea adversarului Riposta la atacul adversarului	Sisteme militare de descurajare cu forța nucleară Sisteme militare de amenințare cu forțe convenționale Sisteme militare ofensive, de lovire Sisteme militare de ripostă
3. Spațiul de desfășurare a acțiunilor militare	Spațiul global Spațiul extranațional Spațiul de interes Spațiul național	Sisteme militare globale Sisteme militare regionale Sisteme militare de teatru Sisteme militare circumscrise teritoriului de ripostă
4. Mediul dominant în care se desfășoară acțiunile	Mediu terestru Mediu aerian Mediu maritim Cosmos Întrunit	Sisteme militare terestre Sisteme militare aeriene Sisteme militare navale Sisteme militare cosmice Sisteme militare de tip <i>joint</i>
5. Apartenența forțelor	Forțe naționale Forțe de coalitiție Diferite combinații	Sisteme militare naționale Sisteme militare de coalitiție Sisteme militare mixte cu elemente opționale
6. Tipul dominant de acțiune	Armata contra armată Armata contra armată și populație cu valențe totale Armată și populație contra armată Formații de rezistență contra armată Forțe de antiguerilă contra populației răsculate	Sisteme militare clasice Sisteme militare totale Sisteme militare populare Sisteme militare ale luptei de rezistență Sisteme militare antiguerilă

Concluzii

- Un stat își poate elabora sistemul militar în funcție de localizarea intereselor naționale, evaluarea amenințărilor și evoluția mediilor geopolitice și geostrategice.
- Pentru obiectivele politice se poate adapta sistemul militar.
- Liderul unei alianțe poate influența construirea sau realizarea sistemului militar al unei coaliții.
- Obiectivele politice majore – apărarea independenței, suveranității naționale și integrității teritoriale – influențează indubitabil structura sistemului militar.
- Pentru atingerea unor scopuri politice cu obiective interne și externe se pot adapta sistemele militare cu valențe bi(multi) funcționale.

Există însă trei tipuri de sisteme militare caracteristice pentru configurația strategică a lumii contemporane. Ne vom opri succint, asupra analizei acestora în cele ce urmează.

Sistem militar strategic global

Însumează ansamblul mai multor strategii ale diferitelor sisteme, având o bază politică și economică comună, și uneori, folosind aceleași mijloace militare, care sunt într-o strânsă și permanentă independență, cu o prezență evidentă în viața politico-militară internațională. Termenul de „global” are semnificația dublă: exprimă raza de acțiune a sistemului militar strategic dar și instrumentele strategice, amenajările logistice etc., pe care acesta le presupune.

În momentul de față, sistemele militare strategice globale sunt specifice marilor puteri. Modelul general al unui astfel de sistem militar strategic este prezentat în tabelul care urmează:

SISTEME MILITARE CRITERII ȘI SUBCRITERII	ELEMENTE				
	Nucleare	Convenționale	De intervenție rapidă	Ale conflictului de intensitate redusă	Navale
Arme nucleare	*				
Arme convenționale de nivel superior		*	*	*	*
Arme nucleare și convenționale	*	*			
Descurajarea nucleară	*				
Amenințarea cu utilizarea forței convenționale		*	*		*
Lovirea adversarului	*	*	*	*	*
Spațiul global	*	*	*	*	
Mediul terestru	*	*	*	*	
Mediul aerian	*	*			
Mediul maritim					*
Cosmos			*	*	
Forțe naționale					
Armata contra armată		*	*	*	
Armata contra armată și populație	*		*		
Elemente specializate contra guerilă				*	

Acest sistem militar strategic global este deosebit de complex și în mod sintetic, poate fi definit astfel:

- Sistem militar strategic de super putere (strategii nucleare, convenționale și mixte).
- Atitudinile strategice adoptate sunt de descurajare nucleară, amenințarea cu folosirea forței (ofensive și de lovitură).
- Raza de acțiune este de ordin global, pentru care există mijloace nucleare de luptă armată în toate mediile, inclusiv cosmic.

- Pentru atingerea obiectivelor strategice se preconizează toate tipurile principale de acțiuni militare, inclusiv de genul antiguerrilă.

Sistem militar strategic multiplu

Este alcătuit pentru a răspunde mai multor strategii, fără a atinge gradul de complexitate al unui sistem militar strategic global, și poate fi specific puterilor de valoare medie și alianțelor militare. Între cele două sisteme militare strategice există unele diferențe evidențiate prin numărul mai mare sau mai mic de strategii operaționale la care poate răspunde și strategii de criteriu (subcriteriu) pe care le cuprind.

Aceste diferențe rezultă din tabelul prezentat mai jos:

SISTEME MILITARE STRATEGICE MULTIPLE (STRATEGII)	DE PUTERE MEDIE			DE COALȚIE		
	Strategie Nucleară	Strategii Convenționale	Strategii de intervenție rapidă	Strategii navale	Strategie mixtă	Strategie terestră
CRITERII ȘI SUBCRITERII						
Arme nucleare super					*	
Arme nucleare medii	*					
Arme convenționale super					*	
Arme convenționale medii		*	*	*		
Descurajare nucleară	*				*	
Amenințarea cu forțe convenționale		*	*	*		*
Lovirea adversarului	*		*	*	*	*